

явище. В Україні спостерігається значне зрушення у бік використання стартапів як рушійної сили економічного зростання та інновацій. Це свідчить про визнання цінності стартапів у створенні робочих місць, стимулювання технологічних досліджень і вдосконалення традиційних галузей.

Література:

1. Fintechinsider. URL : <https://fintechinsider.com.ua/>
2. Startupranking. URL : <https://www.startupranking.com/>
3. Україна увійшла до топ-4 країн Європи за сприятливими умовами для стартапів – звіт ESNA. URL : <https://ain.ua/2025/02/21/ukraine-startups-esna/>
4. Як українські стартапи залучають інвестиції в умовах нестабільності. URL : <https://fbc.biz.ua/news/dumki/yak-ukrayinski-startapi-zaluchayut-investitsiyi-v-umovah-nestabilnosti/>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-606-8-32>

СИНЕРГІЯ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ ЯК ОСНОВА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Панюк Тетяна Петрівна

кандидат економічних наук, доцент,

член кореспондент Академії економічних наук України

Рівненський державний гуманітарний університет

м. Рівне, Україна

Система освіти в Україні займає ключове місце у розвитку економіки та суспільства, акумулюючи значні людські, інтелектуальні та інфраструктурні ресурси. Вона охоплює широкий спектр інституцій – освітні заклади різних рівнів, науково-дослідні центри, управлінські структури, а також установи підвищення кваліфікації. Освіта виступає одним із визначальних критеріїв розвитку держави, оскільки її якість безпосередньо впливає на рівень добробуту населення, культурний і духовний стан суспільства, а також темпи економічного, науково-технологічного та соціального розвитку.

В сучасних умовах роль освіти суттєво зростає у зв'язку з переходом до економіки знань, де ключовим ресурсом стає людський капітал. Якість освіти, рівень інтелектуального розвитку населення, здатність до

критичного мислення та ефективного використання інформації визначають конкурентоспроможність країни та її інтеграцію у глобальні процеси. Освіта, адаптована до потреб ринку праці, виступає важливим інструментом стабілізації та розвитку суспільства в умовах динамічних змін цифровізації.

Значення освіти у процесах соціально-економічного прогресу держави невпинно збільшується в сучасних умовах, відображаючи її комплексний вплив на розвиток суспільства та економіки. Різноманітні функції освіти, включаючи соціальні, культурні та духовно-освітні аспекти, вже давно є предметом дослідження в науці [3]. Але економічне значення освіти, аналіз її впливу на економічний розвиток та визначення шляхів її оптимізації є ключовим завданням, рішення якого може згладити існуючий розрив між виробничим потенціалом освітньої сфери та очікуваннями економіки

Система освіти відіграє ключову роль у підготовці кадрів, здатних до інноваційної діяльності. Тісний взаємозв'язок між освітою та ринком праці зумовлює необхідність інвестування у розвиток людського капіталу, наукові дослідження та підвищення кваліфікації працівників. Інвестиції в освіту сприяють підвищенню ефективності економіки, розширенню доступу до знань і формуванню середовища для реалізації інноваційних ідей.

Освіта виконує ключові ролі: оновлення людського капіталу для економічних потреб країни, підтримка бази даних для прогресу людського капіталу, що сприяє його розвитку та відповідно підсилює соціально-економічний прогрес суспільства й особистісне зростання людей. Запит на інноваційну освіту зумовлений потребами сучасної епохи, де ми спостерігаємо швидкий прогрес технологій та підвищення конкуренції в інноваційній сфері, де освіта стає ключовим елементом у розвитку суспільства, перевищуючи важливість виробничих засобів та природних ресурсів [4]. За останні двадцять років спостерігається зменшення взаємозв'язку між наукою, освітою та виробництвом; освіта та наука залишаються віддаленими від процесу створення інноваційної економіки. Інноваційна освіта, з одного боку, спонукає до інноваційних змін в культурі та соціальному середовищі, з іншого – є відповіддю на виклики соціально-економічного прогресу, передбачаючи процес створення нових знань через активну взаємодію між освітою, наукою та виробництвом.

Водночас сучасний стан розвитку освіти в Україні характеризується певними дисбалансами. Зокрема, спостерігається недостатній рівень інтеграції між освітою, наукою та виробництвом, що стримує формування повноцінної інноваційної економіки. Подолання цього

розриву є одним із ключових завдань державної політики у сфері освіти та науки.

Інноваційна освіта виступає відповіддю на виклики сучасності. Вона передбачає не лише передачу знань, а й формування здатності до їх створення та практичного застосування. Такий підхід базується на активній взаємодії освіти, науки та бізнесу, що забезпечує синергію у створенні нових знань і технологій.

Формування освіти нового типу супроводжується низкою викликів, серед яких:

- необхідність поєднання традиційних та інноваційних підходів до навчання;
- розвиток економіки знань;
- формування позитивного ставлення до інновацій серед учасників освітнього процесу;
- підготовка фахівців, здатних працювати в умовах невизначеності та сталого розвитку;
- впровадження ефективних освітніх та управлінських інновацій.

Сучасна економіка дедалі більше залежить від здобуття нових знань і їх практичного використання. Освіта формує світогляд майбутніх поколінь і виступає інструментом пом'якшення негативних наслідків глобальних трансформацій. У цьому контексті важливим є розвиток навичок XXI століття, таких як критичне мислення, креативність, цифровізація, комунікація, командна робота, інформаційна грамотність і здатність до навчання впродовж життя [1].

Для розвитку економіки знань в Україні необхідно реалізувати комплекс заходів, спрямованих на:

- активізацію впровадження наукових розробок у виробництво;
- модернізацію технічної бази підприємств;
- підтримку інноваційного підприємництва та розвитку малого і середнього бізнесу;
- стимулювання інвестицій у венчурний капітал;
- розвиток механізмів комерціалізації інтелектуальної власності;
- удосконалення системи моніторингу інноваційної діяльності;
- підвищення ефективності державного управління у сфері науки та інновацій.

Пріоритетним напрямом державної політики має стати оновлення системи освіти та наукових досліджень. Це сприятиме підвищенню інтелектуального потенціалу країни та зміцненню її позицій у міжнародному середовищі. Особливої уваги потребує впровадження нових освітніх підходів, орієнтованих на розвиток здатності до самостійного здобуття знань і адаптації до швидких змін.

Важливим чинником модернізації освіти є її цифровізація. В Україні вже розпочато процес впровадження цифрових технологій в освітній процес, що включає електронний документообіг, онлайн-навчання та створення цифрових освітніх ресурсів [4; 2]. Перспективним є розвиток персоналізованих освітніх траєкторій, які враховують індивідуальні потреби здобувачів освіти.

Система вищої освіти відіграє особливу роль у формуванні інноваційного потенціалу держави. Вона є каталізатором наукових досліджень, генератором нових знань та основою підготовки висококваліфікованих фахівців. Оновлення вищої освіти з урахуванням світових тенденцій є необхідною умовою підвищення конкурентоспроможності України.

Водночас важливим залишається питання ролі держави у функціонуванні освітньої системи. Необхідність державного втручання обґрунтовується наявністю позитивних зовнішніх ефектів освіти, які проявляються у вигляді підвищення рівня зайнятості, економічного зростання, соціальної стабільності та розвитку громадянського суспільства. Існують різні підходи до визначення ступеня участі держави у фінансуванні освіти, однак усі вони підкреслюють її важливу роль у забезпеченні доступності та якості освітніх послуг.

Таким чином, синергія освіти, науки та інновацій є ключовою передумовою сталого розвитку України. Інвестування в освіту, посилення її зв'язку з наукою та виробництвом, впровадження інноваційних підходів до навчання та ефективна державна політика здатні забезпечити формування конкурентоспроможної економіки, підвищення якості життя населення та успішну інтеграцію України у світовий простір.

Література:

1. Білогур В., Олексенко Р. Філософія науки і трансформація наукових методів у XXI столітті. *Humanities Studies*. 2025. Вип. 2 (99). С. 176–184. DOI: <https://doi.org/10.32782/hst-2025-22-99-19>.

2. Виклик для освіти. Як війна змінила систему навчання в Україні. URL: <https://novadoba.com.ua/403870-vyklyk-dlya-osvity-yak-vijna-zminyala-systemu-navchannya-v-ukrayini.html>.

3. Жеребило І.В. Інституційно-правове забезпечення регулювання системи освіти в Україні в умовах реформи публічних фінансів. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2019. № 2. С. 138-143. DOI: <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2019.2-19>.

4. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>